

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 din., pol leta 16 din., četrt leta 8 din. Izven Jugoslavije 36 din. Naročnina se pošlje na upravnništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1-50 dln.

Poštnina plačana - gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Čekovni račun poštnega urada Ljubljana št. 10.603. Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

4 številka.

MARIBOR, dne 24. januarja 1924.

58 letnik.

Mednarodni položaj naše države.

Zadnjič smo že poročali, da je posvetovanje Male antante v Beogradu izčrpalo ves dnevni red glede po-jedin in zabav, kar se tiče skupnih smernic vsch držav-članic te zveze, je pa ostalo vse pri starem, da gre vsaka država svojo pot ter da ostane zveza ali državna skupina Male antante nekaj neenotnega z ozirom na vsemogoče, kar je danes v mednarodni politiki največje važnosti.

S Francijo ali z Anglijo?

Politika prvih let povojne dobe izgublja ugled in zaslonbo. Ko so Francozi, Belgijci, Angleži, Italijani in Amerikanci skupno razdelili svet na »premaganice« in »zmagovalce« ter potem najbolj oškodovani Franciji prepustili, da v prvi vrsti zastopa zavezniške ali zmagovalne zahteve in načela v Evropi, je začela Francija s časom izrabljati to poverjenje in to nalogo ter je začela hoditi svoja pota, ki so v prvi vrsti privedla do tega, da prave zavezniške ali velikoantante zveze ni več. — Amerika in posebno še Anglija misli v prvi vrsti na obnovo evropskega gospodarskega, katero je svetovna vojna porušila, Francija pa stremi za vojnimi cilji, katere je Nemčija leta 1914 zamanj zasledovala. Zavezniki so se med vojno med seboj in vsak posebej še napram Ameriki zelo zadolžili, danes pa so časi, ko se zahtevajo urejeni računi. Anglija je odplačevanje svojih dolgov Ameriki sporazumno uredila, jih tudi plačuje in samo Francija pravi, da ne ve kako in kdaj plačevati, dokler Nemčija njej ne plača. Mirovne pogodbe so se delale pod vplivom in glavno soudeležbo Francije, Francija je tudi v prvi vrsti odločevala, koliko naj Nemčija plača, sedaj pa Angleži uvidevajo, da je Francija vse odločevala in delala v prvi vrsti v svojo korist in samo za to, da bi mogla postati to, kar je hotela biti Nemčija leta 1914. Francija se je branila in se še sedaj brani pre-ceniti, koliko in pod katerimi okoliščinami lahko Nemčija plačuje, — in zavezniki so sedaj začeli hoditi vsak svoja pota, ko vidijo, da francoska naziranja in poročila primanjkujejo v mnogem toliko na stvarnosti, kakor na iskrenosti.

Francija si išče zaveznike za svojo politiko, Anglija, ki bi spremenila mirovne dogovore, pa tudi in kon-ferenca držav Male antante je prvotno izgledala tako, kot da se mislijo njene članice skupno in složno odlo-čiti za eno ali drugo smer. Francija hoče močno zvezo na podlagi mirovnih pogodb, pa naj si bodo dobre ali slabe, — ki bi preprečila vsak preokret sedanjega stan-ja v Evropi. To ni slabo, bolj je pa to, kar naglašajo Anglija po večini svojih državljanov in to je sledeče: na ljubo miru in ureditvi Evrope je treba žrtvovati tudi mirovne pogodbe, ki se izkažejo kot neprikladne. Države Male antante se niso odločile ne za eno in ne za drugo

stran in tako je zlasti naša država, ki je na posebno kočljivem torišču starega evropskega vulkana — Bal-kanu, brez krmila ter čaka, da jo potegnejo razni ma-gneti iz Pariza, Londona ali pa še od drugod.

Rusko vprašanje.

Posebno točko dnevnega reda beograjske konfen-ke je tvorilo tudi vprašanje zblizanja z Rusijo. Čehi imajo z Rusi že davno svoje posebne zveze ter so pri-govarjali naši vladi, naj se tudi ona za to pobriga, ker je to državi le v korist. Pa tudi Francija je želela, naj se cela Mala antanta Rusiji približa, ter potem tudi v nje-nih zadevah posreduje. Franciji se v tem oziru zelo mu-di, ker se ne bi dala rada prehiteti z angleško-ruskim sporazumom. Češke nasvete in francoske želje je pa po-slavila beograjska konferenca na nič, ker ima Rumunija radi prilasčene Besarabije z Rusijo svoje posebne ra-čune in ker je Pašić v slepem oboževanju nekadnjega ruskega carskega, lahkomudno zavrnil vse koristi rus-kega sporazuma. Da se prikrije mučni vtis nesoglasja, je tudi v ruskem vprašanju sprejela konferenca po češ-tem predlogu sklep, naj gre vsaka država svojo pot.

Naša država kot žrtev francosko-angleške tekme.

Francija je skušala ustvariti od nje odvisno zvezo držav od Baltičkega morja do Jadrana. Tega pa Angli-ja noče in tudi ne more dopustiti in zato je bilo treba pred vsem preprečiti popolno priklopitev Male antan-te k Franciji. To nalogo je prevzela Italija, ki je — pred meseci sporočila naši vladi, da ima Jugoslavija izbiro samo med dvema možnostima: ali da se reško vprašanje povoljno reši ali pa da se med obema drža-vama napove odkrito sovražno stanje. Pravzaprav se je nastvil naši vladi nož na prsa in njen položaj ni bil zaviden. Če bi se bili pridružili Franciji, bi bili imeli za hrbtom očitnega sovražnika v Italiji in drugih drža-vah, katere so več ali manj orodje v rokah mogočne Britanije in bi tudi na Rumunijo ne mogli več raču-nati, dočim bi si bila Češkoslovaška, ki itak že zdaj hili potolažiti Anglijo in z Italijo nima prav nobenega spo-ra, lepo umila roke. Na ta način je naša tako izpostav-ljena država prišla dobesedno pod dva mlinska kamna. Da se iz tega položaja reši, je žrtvovala odvisnost Reke, privolila v nadzorstvo Italije nad politiko Male antan-te in pomagala pokvariti francoski načrt v srednji Ev-ropi.

Sporazum z Italijo.

ki je bil razglašen tik pred sklepom konference Male antante, a že veliko poprej tajno sklenjen med Pašićem in Mussolinijem, je naša vlada začela predstavljati kot velik uspeh in pridobitev. V eni sapi se je zagotavljalo, da Italija prvič ne bo več proti nam hujškala Albance, Bolgare in Madžare in drugič da pride v našo posest

Baroš in Delta, da bomo smeli uporabljati del reš-kega pristanišča, da dobimo otok Lastovo, da se meje v Sloveniji popravijo v našo korist, da bodo naši rojaki pod italijansko oblastjo zavarovani itd. Sedaj pa prav naglo prihaja na dan, da za Reko ne dobimo ničesar. — Če je že naša diplomacija mislila, da mora žrtvovati neodvisnost Reke, zakaj se ni vsaj potrudila, da bi si od Italije pogodbeno zajamčila narodno in kulturno avtonomijo Jugoslovanov v Italiji — to se vprašuje dan-es vsak Slovenec in Hrvat in vsak pošten Srbi.

Notranje razmere v naši državi dajejo na to pravi odgovor: Kar velesrbski politiki doma nočejo dati Slo-venecem in Hrvatom, to tudi ne znajo ali pa celo ne marajo oskrbeti našim rojakom pod tujo oblastjo. In še dalje lahko gremo ter pribijemo, da je teptanje sloven-skih in hrvatskih pravic tudi glavni vzrok slabega med-narodnega položaja naše države in vseh neuspehov v zunanji politiki, katero vodijo v imenu države Srbov, Hrvatov in Slovencev — sami Srbi.

Odiranje Slovencev.

Radikalna velesrbska vlada — prvi odiralec.

Zadnji čas beograjska vlada in njeni pomočniki Slovencev neusmiljeno odirajo z davki. Lansko leto so kar čez noč zvišali zemljiški davek za šestkrat, obrtni, pridobinski in osebnodohodniški davek pa za 30 od-stotkov. Obdačili so nam beograjski mogotci že vse, kar vzamemo v roke. Davek moraš plačati od vozov, vžig-alic, bencina, petroleja, električnih žarnic, sladkorja, vina, žganja itd. Če bo šlo tako naprej, ne bo dolgo, da še kihni ne boš smel glasno, ako si ne boš poprej pri-tisnil drugega koleka na nos. Tako dela z nami Sloven-ci radikalna samosrbska vlada. Proti temu odiranju so odločno nastopili edino naši poslanci v Jugoslovanskem klubu. Samostojni poslanec Pucelj ni proti temu davku zini besedice! To oduševsko vlado podpirajo nemški po-slanci, ki so tudi sokrivi krvavega odiranja Slovencev. Sokrivi tega neznanega odiranja so pa tudi vsi tisti nemškutarski Slovenci, ki so pri zadnjih volitvah od-dali svoj glas za Nemca Schauerja, kateri s svojim gla-sovanjem sedaj pomaga odirati uboge Slovence!

Uradništvo davčne oblasti — drugi odiralec.

Odira nas torej že beograjska vlada, ki nalaga ved-no nove davke. Pa še hujši, kakor beograjska vlada, so uradniki, pri davčnih oblastvih. Hvala Bogu! Imamo pri davčnih oblastvih tudi še poštene in pravične urad-nike, ki čutijo z ljudstvom. Ljudstvo te uradnike pozna in jih spoštuje. Imamo pa pri davčnih oblastvih žali-bog celo vrsto uradnikov, ki so Slovenci, ki pa s sloven-skim ljudstvom nimajo sočutja, temveč ga pritiskajo z

Živ pokopan.

Na angleškem izvirniku A. Bennetta napisal Paulus.

12. nadaljevanje.

Lenka je obupavala. »Mirni dol« je pri najmarlj-vejšem delu dajal komaj vsakdanji kruh. Sama si ni vedela poiskati zaslužka, da bi njen Hinko šel za slugo, na to še misliti ni hotela, druga pa ni znal, tako je so-dila. Polom se ji je zdel neizogiben.

Aleš pa je stisnil zobe v besni odločnosti. Čutil je, da je prišla vrsta nanj, do mora on sedaj delati in slu-žiti denar. Zavedal se je svoje moči in svojih zmožnosti in vedel je, — po tem kar je doživel ob svoji smrti, še prav dobro vedel — da njegovo delo ne bo brez plačila. In pisal je.

Pisal je pravzaprav že pred polomom tudi. Snoval je načrte, zapisoval misli, očrtaval značaje, pletel de-janja. Pa vse le bolj, iz dolgega časa in za igračo, včasih tudi za vajo, kakor se mečeborec igra s svojim oro-žjem v prostem času za zabavo.

Sedaj pa je bilo njegovo delo resno. Vrgel se je vanj s polnimi, spočitimi močmi, črpal iz zakladnice svojih neizrabljivih misli, burno je delovala in ustvarjala do-mišljaja, dejanja so se kopičila in zapletala, značaji so se začrtavali, rastle in zorele je delo, vredno slavnega pisatelja Aleša Blaža.

Nesreča je pogosto tisto jeklo, ki izkreše iz naših le-nih možganov najlepše misli, udarci usode zjeklenijo čisto tudi najmehkejšo voljo —.

Pa nastale so težave. Kdo bo poiskal založnika? Aleš je sklenil, da mora Lenka pomagati.

Nekega popoldne je poklical iznenadeno žensko v svoje »nasvetejše«, kjer je pisal in delal in kamor jej

ob času dela vstop pod nobenim pogojem ni bil do-voljen.

Položil je pred njo debel rokopis.

«Tole preglej!»

Začudena je brala Lenka: »V borbi dveh svetov. Roman iz življenja. Napisal H. B.«

«Ti si to napisal —?»

«Da.»

«Ampak — ne razumem! Ti si vendar —»

«— bil sluga pri pisatelju Alešu Blažu, hočeš reči.

Da. Prepisoval sem njegove rokopise na čedno, opazoval sem ga pri njegovem delu. Pri tem sem se naučil tudi jaz pisateljstva.»

«Ni mogoče! Neverjetno! — In kaj misliš s tem?»

«Denarja si hočem zaslužiti!»

«Tvoja skrb me zares gane!» Lenka se je smehljala.

«Torej to je tisto »delo«, ki si o njem govoril —! Ampak povej mi, kdo ti bo pa dal denarja?»

«Založnik seve!»

«Za tole —?» Z lahno posmehljivostjo je pokazala po debelem svežnju papirja.

Aleš je bil precej užaljen. Hladno je dejal:

«Vzem rokopis v svojo sobo, ga preberi in potem šele sodi! Pisatelja ne smemo soditi dokler ga nismo prebrali!»

«To je pa zares čudno —. Moj mož, pa pisatelj —! No, videli bomo —!»

Tisikrat je moral Aleš večerjati ob devetih mesto ob pol osmih kakor običajno, juha je bila neslana, pe-čenka napol sirova in na salati je manjkalo olja in je-siha. Lenka je s plamenečimi lici in z žarečimi očmi nosila na mizo, ubila dva krožnika, prevrgla kozarec z vinom, svetlo je gledala moža in pravila:

«Še nisem gotova s tvojim romanom, zato ti se nič ne povem, ker pisatelja ne smemo soditi, dokler ga nismo prebrali!»

In tisto noč je Aleš spal sam. —

Ko je drugo jutro proti osmim stopil v obednico k zajutruku, je ležal na njegovem prostoru rokopis, oven-čan s svežim cvetjem in zelenjem, in ko je Lenka pri-nesla kavo, ji je koj na prvi pogled videl, da je vso noč bedela in brala.

Postavila je kavo na mizo in se mu vrgla na vrat.

«Moj Hinko —! Odpusti! Nisem vedela —! Ti si cel Aleš Blaž —!»

Zmenila sta se, da bo Lenka nesla rokopis k za-ložniku in koj tudi na denar počakala, o pisatelju pa dejala, da je bolan in da sam ne more v mesto.

S tem se je Aleš hotel izogniti neljubemu srečanju in obenem izbrisati vsako sled za seboj.

VI.

Skoraj leto dni je minilo.

Aleš je zaslužil denar. In mnogo je zaslužil. Čudno! Dokler je živel, so ga revno plačevali, — sedaj pa, ko je bil mrtev, so mu dajali bogate nagrade ter ga nadlego-vali z naročili in ponudbami. «Človek pač šele po smrti pride do prave veljave!» je umoval in bil za eno iz-kušnjo bogatejši.

Skoraj nikamor ni zahajal. Ni bilo časa. Zatopljen v svoje misli je sedel v svoji sobi, kadil in pisal, pisal in kadil. Obiski so polagoma čisto izostali. Celotno »Dru-žinski dnevnik«, edino vez s svetom, je popolnoma za-nemaril. Če bi se bil svet podrli, v »Mirnem dolu« bi tega menda niti zvedeli ne bili —.

Zato je udarilo kakor bomba med mirne prebivalce »Mirnega dola«, ko je nekega dne nenadoma zavozil na